

Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>треть (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 рік підготовки весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3,5 кредита ЄКТС/ 105 год (лекції – 24 год.; семінарські заняття – 22 год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СР) – 59 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (щотижня з 1-го тижня), Семінарські заняття (щотижня, бажано з 2-го тижня) Розклад занять розміщено за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: д.і.н., Кізлова Антоніна Анатоліївна, 050-443-20-48 ; kizlova.antonina@lil.kpi.ua; Семінарські: д.і.н., Кізлова Антоніна Анатоліївна, 050-443-20-48 ; kizlova.antonina@lil.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуваннями платформ Google classroom: ucq3xrjo</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предмет навчальної дисципліни: історичний аспект проявів соціальних взаємодій у повсякденні.

Метою навчальної дисципліни є:

- сприяти розширенню у здобувачів історичної свідомості, засвоєнню ключових засад та проявів соціальних взаємодій різних рівнів (міжособистісного, групового та масового) в повсякденному житті людства протягом його історії, а також специфіки їх віддзеркалення в історичних джерелах;
- формування у здобувачів **компетентностей (здатностей):**

ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника.
ЗК 2	Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.

ЗК 3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ЗК 4	Здатність пропонувати нові дослідницько-інноваційні проекти та самостійно їх реалізовувати.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 9	Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.
ФК 2	Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях.
ФК 3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія.
ФК 4	Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних джерел, активного використання їх у власних наукових працях.
ФК 7	Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких **загальних програмних результатів навчання**

- ПРН 2** Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу, достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань.
- ПРН 4** Вміти застосовувати передові концептуальні та методологічні знання з історії, археології та інших галузей історичної науки на межі міжпредметних зв'язків, загальні та спеціальні методи наукового пізнання для розв'язання історичних проблем.
- ПРН 5** Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.
- ПРН 6** Уміти вдосконалювати наявні в межах області досліджень знання, застосовувати для цього історичний досвід.
- ПРН 15** Здатність до саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, відповідальність за навчання інших.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічній схемі навчання дисципліна інтегрована у формі вибіркової з формування універсальних компетентностей дослідника.

Пререквізити – для освоєння та вивчення дисципліни, а також для підготовки до семінарських занять основою є набуті під час навчання на бакалаврському й магістерському рівнях вищої освіти знання з історичного джерелознавства, історіографії, теорії та методології історичних досліджень, інших суто історичних і загалом гуманітарних дисциплін. Дисципліна вивчається на основі здобутих знань з навчальних курсів «Історичне джерелознавство», «Організації науково-інноваційної діяльності в гуманітарній сфері».

Постреквізити – навчальна дисципліна формує науковий світогляд у аспірантів з освітньої програми «Історія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, та є базовою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Особливості дослідження соціальних взаємодій за їх аспектами

Тема 1. Історія соціальних взаємодій у діалогічному аспекті.

<i>Тема 2. Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті.</i>
<i>Тема 3. Історія соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</i>
Розділ 2. Особливості реконструкції соціальних взаємодій за історичними джерелами
<i>Тема 1. Особливості вербалізації соціальних взаємодій</i>
<i>Тема 2. Соціальні взаємодії за участю візуальних засобів</i>
<i>Тема 3. Речовий світ соціальних взаємодій</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення навчальної дисципліни слід додатково опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також запропоновану літературу й матеріали, відповідні до теми дисертаційного дослідження.

Рекомендовану літературу аспіранти опрацюють шляхом використання вільного доступу до мережі Інтернет, із застосуванням за потреби Google classroom навчально-методичного кабінету кафедри історії (роздруковки відповідних сторінок рекомендованої базової літератури доступні в навчально-методичному кабінеті кафедри історії, ауд. 509, корп. 7).

Слід ознайомитися з:

4.1 Базовою літературою

1. Голованов С. О. Всесвітня історія. К. : Каравела, 2005. С. 8–267. URL: <https://cutt.ly/LkRHT3h>
2. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. К. : Ніка-Центр, 2012. С. 177–201.
3. Історичне джерелознавство: Підручник / Авт.: Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко, Б. І. Корольов, М. Г. Палієнко; Гол. ред. С. В. Головки. К. : Либідь, 2002. С. 67–118, 127–151. <https://cutt.ly/akRHOjm>
4. Холод О. Соціальні комунікації [Текст] : навч. посіб. Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 2008. С. 16–36, 44–51. <https://cutt.ly/3kRHSbw>

4.2. Додатковою літературою

5. Безлатня Л. О. Поняття «культурний ландшафт»: суть, сфери застосування // Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Географія. 2014. Вип. 26. С. 127–132.
6. Викулова С. К. Социологические концепции социального взаимодействия: проблема определения социальной напряженности // Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение». № 3. 2009. URL : www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/3/Vikulova/
7. Вовчанська Л. С. Діалогічна модель взаємодії в антропологічно-правовій інтерпретації // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2012. № 1. С. 480–488.
8. Зотов В. В., Лысенко В. А. Коммуникативные практики как теоретический конструкт изучения общества // Теория и практика общественного развития. Вып. 3. 2010. С. 53–55. <https://cutt.ly/5kRHU7I>
9. Ібрагімова К. О. Дефініція поняття соціальна взаємодія, її види та основні теорії // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2013. № 40–41. С. 289–293.
10. Капкан М. В. Культура повседневности : [учеб. пособие]. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2016. С. 8–20, 45–56, 90–100.
11. Киридон А. М. Акторно-мережева теорія // Велика українська енциклопедія. URL : https://vue.gov.ua/Акторно-мережева_теорія
12. Латур Б. Пересборка социального: введение в акторно-сетевую теорию / Пер. с англ. под науч. ред. С. Гавриленко. М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. С. 35–117.
13. Кандаурова А. В. К вопросу о структуре социального взаимодействия // Вестник Нижневартовского государственного университета. 2013. Вып. 4. С. 2–7.
14. Коляструк О. А. Методологія історії повсякдення // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Історія. 2011. № 982. Вип. 44. С. 8–21.

15. Лякішева А. В. Соціальна поведінка: сутність, типологічні та видові ознаки // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. 2012. № 2. С. 23–26.
16. Мазур Л. Н. Системный подход // Теория и методология исторической науки. Терминологический словарь / Отв. ред. А. О. Чубарьян. М. : Аквилон, 2014. С. 454–455.
17. Михайлець Л. М. Мова і суспільство (філософський аспект) // Державне будівництво. 2007. № 1(1). URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-1/doc/1/07.pdf>. С. 1–14.
18. Наумова Е. В. О сущности контекста социальной коммуникации // Актуальные вопросы общественных наук: социология, политология, философия, история. № 1(42). 2015. 7 с. URL : <https://tinyurl.com/yaqlfloc1644>
19. Невоструева А. Ф. Методологические аспекты изучения социальной коммуникации // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. № 73-1. 2008. С. 331–335.
20. Нікіфорова І. Конкурентні відносини в суспільстві як об'єкт наукових досліджень та державного регулювання // Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 4. С. 68–76.
21. Окрут М. С. Повсякденна реальність: пошуки визначення // Ukr. Socium. 2006. № 5(16): С. 30–41.
22. Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі // Молодий вчений. № 1 (65). 2019. С. 150–156.
23. Ревель Ж. Микроисторический анализ и конструирование социального // Одиссей. Человек в истории. 1996. М. : Наука, 1996. С. 110–127.
24. Руденко С. Б. Про класифікацію матеріальних історико-культурних пам'яток // Праці Центру пам'яткознавства: Зб. наук. пр. 2009. Вип. 15. С. 292–304.
25. Скляренко К. О. Структурування повсякденності: спроба методологічної експлікації // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2013. Вип. 59–60. С. 59–65.
26. Ткач Л. М., Клименкова В. О. Семіотичний аспект маніпуляції свідомістю через рекламу та засоби масової комунікації // Молодий вчений. № 1 (28). Ч. 2. 2016. С. 126–130.
27. Холод О. М. Семантика терміна «соціальні комунікації»: концептуальні підходи // Соціальні комунікації: теорія і практика: наук. журн. Т. 1. К. : Комтека, 2015. С. 9–29.
28. Цимбалюк О. К. Танець як вид самостійного мистецтва. Львів, 2019. 12 с.
29. Холод О. М. Соціальні комунікації як поняття в науковій галузі «соціальні комунікації» // Психолінгвістика. 2013. Вип. 12. С. 286–293. URL: <https://cutt.ly/GkRHPPFO>
30. Шаповалова Л. О. Основні концептуальні підходи щодо тлумачення поняття побуту у суспільствознавчій думці // Гуманітарний вісник ЗДІА. Вип. 43. 2010. С. 115–122.
31. Шевців М. Б., Гончарук К. А. Пропаганда як соціально-політичне явище: проблеми розуміння // Актуальні проблеми історико-правової та міжнародно-правової науки. Вип. 1. 2019. С. 119–122. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.1-29>.
32. Широка С. І. Значення словосполучення «стереотип поведінки» та його місце в категоріально-поняттєвому полі соціальної філософії // Гуманітарний часопис. 2007. № 4. С. 104–111.

4.3. Інформаційними ресурсами

1. Андрей Кузнецов – Акторно-сетевая теория. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=UbPL9hIetIQ>
2. Відносини: види, відмінності. Основи комунікації. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8SopVLm2zW4>
3. Вербальная коммуникация. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=qiqZJixhtfI>
4. PPh | Акторно-сетевая теория о производстве научного знания. Александр Широков. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ahOY8OLAMsw>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення кредитного модуля заплановано проведення 12 лекційних та 10 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, експрес-контрольних робіт на лекціях.

Під час вивчення навчального матеріалу застосовуються такі методи навчання:

Лекції будуються на засадах проблемного викладу і містять елементи інструктажу з використанням наочних засобів, підібраних відповідно до теми дисертаційного дослідження здобувача.

На *семінарських заняттях* використовуються інтерактивні методи навчання, зокрема «мозковий штурм» і навчальні дискусії, письмові вправи, спрямовані на застосування набутих теоретичних знань у розв'язанні практичних завдань. Передбачено коментоване читання праць, які здобувачі добирають шляхом евристичного пошуку відповідно до тематики своїх досліджень у фондах провідних бібліотек, враховуючи й онлайн-книгосховища.

Оптимальною формою науково-дослідної роботи здобувачів є опрацювання під час семінарських занять складових власного дисертаційного дослідження, відповідних розділу навчальної дисципліни.

Загалом застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», наукова дискусія);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницьке спрямування навчання та активізацію самостійної роботи спірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо- й відеопідтримки навчальних занять).

Далі наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення:

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Години	Тижні навчання	Години	Тижні навчання
Вступ				
<i>Вступ до дисципліни</i>	2	1	0	2
Розділ 1. Особливості дослідження соціальних взаємодій за їх аспектами				
<i>Тема 1. Історія соціальних взаємодій у діалогічному аспекті.</i>	4	3	2	4
<i>Тема 2. Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті.</i>	4	5–6	4	6–7
<i>Тема 3. Історія соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</i>	4	7–8	2	9
Разом за розділом 1	12		8	
Розділ 2. Особливості реконструкції соціальних взаємодій за історичними джерелами				
<i>Тема 1. Особливості вербалізації соціальних взаємодій</i>	2	9–10	4	11–12
<i>Тема 2. Соціальні взаємодії за участю візуальних засобів</i>	4	11–12	4	
<i>Тема 3. Речовий світ соціальних взаємодій</i>	4	13–14	4	15–16
Разом за розділом 2	10		12	
<i>Модульна контрольна робота</i>			2	17
<i>Реферат</i>				16–18
<i>Іспит</i>	За розкладом			
Разом	24		22	

5.1. Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
--------	--

1.	<p>Вступ до дисципліни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, мета й завдання дисципліни. 2. Основні концепції дослідження соціальних взаємодій та їх історії. 3. Понятійний апарат курсу «Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект». <p>Предмет, мета й завдання дисципліни, її методологія та джерельна база. Основні концепції дослідження соціальних взаємодій та їх історії, дискусії щодо важливості відповідної проблематики. Понятійний апарат курсу «Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект».</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> презентація про основні концепції дослідження соціальних взаємодій та їх історії.</p>
2.	<p>Тема 1.1. Історія соціальних взаємодій у діалогічному аспекті (Ч-1).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діалогічний аспект соціальних взаємодій між інституціями. 2. Діалогічний аспект соціальних взаємодій між особами й інституціями. 3. Діалогічний аспект міжособистісних соціальних взаємодій. <p>Поняття про діалогічний аспект соціальних взаємодій та розгляд особливостей дослідження їх перебігу на рівні між інституціями, між особами й інституціями, між окремими особистостями.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> презентація про суб'єкти соціальних взаємодій.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення понять «діалог», «комунікація», «інтеракція». <p>Література для СР: [7. С. 480–488].</p>
3.	<p>Тема 1.2. Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті (Ч-2).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка діяльнісного аспекту в організовано-солідарній системі соціальних взаємодій. 2. Специфіка діяльнісного аспекту в організовано-антагоністичній системі соціальних взаємодій. 3. Специфіка діяльнісного аспекту в солідарно-антагоністичній системі соціальних взаємодій. <p>Розгляд особливостей дослідження діяльнісного аспекту соціальних взаємодій у системах соціальних взаємодій різних видів: організовано-солідарній, організовано-антагоністичній, солідарно-антагоністичній.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> презентація про класифікацію соціальних взаємодій за забарвленням.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка історичного дослідження конкурентних соціальних взаємодій у діалогічному аспекті. <p>Література для СР: [20. С. 68–76].</p>
4.	<p>Тема 1.2. Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті (Ч-1).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій між інституціями. 2. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій між особами й інституціями. 3. Діяльнісний аспект міжособистісних соціальних взаємодій.

	<p>Поняття про діяльнісний аспект соціальних взаємодій та розгляд особливостей дослідження їх перебігу на рівні між інституціями, між особами й інституціями, між окремими особистостями.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> презентація про суб'єкти соціальних взаємодій.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <p>1. Співвідношення діяльнісного аспекту соціальних взаємодій та соціальної поведінки.</p> <p>Література для СР: [15. С. 23–26].</p>
5.	<p>Тема 1.2. Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті (Ч-2).</p> <p>1. Специфіка діяльнісного аспекту в організовано-солідарній системі соціальних взаємодій.</p> <p>2. Специфіка діяльнісного аспекту в організовано-антагоністичній системі соціальних взаємодій.</p> <p>3. Специфіка діяльнісного аспекту в солідарно-антагоністичній системі соціальних взаємодій.</p> <p>Розгляд особливостей дослідження діяльнісного аспекту соціальних взаємодій у системах соціальних взаємодій різних видів: організовано-солідарній, організовано-антагоністичній, солідарно-антагоністичній.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> презентація про класифікацію соціальних взаємодій за забарвленням.</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <p>1. Специфіка історичного дослідження конкурентних соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті.</p> <p>Література для СР: [20. С. 68–76].</p>
6.	<p>Тема 1.3. Історія соціальних взаємодій у семіотичному аспекті (Ч-1).</p> <p>1. Семіотичний аспект соціальних взаємодій між інституціями.</p> <p>2. Семіотичний аспект соціальних взаємодій між особами й інституціями.</p> <p>3. Семіотичний аспект міжособистісних соціальних взаємодій.</p> <p>Поняття про семіотичний аспект соціальних взаємодій та розгляд особливостей дослідження їх перебігу на рівні між інституціями, між особами й інституціями, між окремими особистостями.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> презентація про суб'єкти соціальних взаємодій.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <p>1. Семіотичний аспект маніпуляції свідомістю під час соціальних взаємодій.</p> <p>Література для СР: [26. С. 126–130].</p>
7.	<p>Тема 1.3. Історія соціальних взаємодій у семіотичному аспекті (Ч-2).</p> <p>1. Специфіка семіотичного аспекту в організовано-солідарній системі соціальних взаємодій.</p> <p>2. Специфіка семіотичного аспекту в організовано-антагоністичній системі соціальних взаємодій.</p> <p>3. Специфіка семіотичного аспекту в солідарно-антагоністичній системі соціальних взаємодій.</p> <p>Розгляд особливостей дослідження діяльнісного аспекту соціальних взаємодій у системах соціальних взаємодій різних видів: організовано-солідарній, організовано-антагоністичній, солідарно-антагоністичній.</p>

	<p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність заняття:</i> презентація про класифікацію соціальних взаємодій за забарвленням.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <p>1. Специфіка історичного дослідження конкурентних соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</p> <p>Література для СР: [20. С. 68–76].</p>
8.	<p>Тема 2.1. Особливості вербалізації соціальних взаємодій.</p> <p>1. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у діалогічному аспекті. 2. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті. 3. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</p> <p>Поняття вербалізації соціальних взаємодій в історичних джерелах, особливості її дослідження в таких аспектах: діалогічний, діяльнісний, семіотичний.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> приклади словесних джерел залежно від теми дисертації здобувача.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <p>1. Джерельний потенціал словесних засобів пропаганди для дослідження соціальних взаємодій в історії повсякдення.</p> <p>Література для СР: [3. С. 101–118]; [31. С. 119–122].</p>
9.	<p>Тема 2.2. Соціальні взаємодії за участю візуальних засобів (Ч-1).</p> <p>1. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через зображальні джерела в діалогічному аспекті. 2. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через зображальні джерела в діяльнісному аспекті. 3. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через зображальні джерела в семіотичному аспекті.</p> <p>Поняття візуалізації соціальних взаємодій в історичних джерелах, особливості її дослідження в таких аспектах: діалогічний, діяльнісний, семіотичний.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> приклади зображальних джерел залежно від теми дисертації здобувача.</p> <p>Завдання на СР – опрацювати питання:</p> <p>1. Джерельний потенціал візуальних засобів пропаганди для дослідження соціальних взаємодій в історії повсякдення.</p> <p>Література для СР: [3. С. 101–118]; [31. С. 119–122].</p>
10.	<p>Тема 2.2. Соціальні взаємодії за участю візуальних засобів (Ч-2).</p> <p>1. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через поведінкові джерела в діалогічному аспекті. 2. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через поведінкові джерела в діяльнісному аспекті. 3. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через поведінкові джерела в семіотичному аспекті.</p> <p>Поняття візуалізації соціальних взаємодій в історичних джерелах, особливості її дослідження в таких аспектах: діалогічний, діяльнісний, семіотичний.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> приклади поведінкових джерел залежно від теми дисертації здобувача.</p>

	<p>Завдання на СР – опрацювати питання: 1. Стереотипи поведінки й дослідження історії соціальних взаємодій. Література для СР: [3. С. 101–118]; [32. С. 104–111];</p>
11.	<p>Тема 2.3. Речовий світ соціальних взаємодій (Ч-1).</p> <p>1. Особливості використання речей під час безпосередніх соціальних взаємодій у діалогічному аспекті. 2. Особливості використання речей під час безпосередніх соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті. 3. Особливості використання речей під час безпосередніх соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</p> <p>Особливості дослідження того, як речі використовуються в таких аспектах безпосередніх соціальних взаємодій: діалогічний, діяльнісний, семіотичний.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> приклади речових джерел залежно від теми дисертації здобувача. <i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i> 1. Використання можливостей ландшафту в безпосередніх соціальних взаємодіях. Література для СР: [3. С. 101–118]; [6. С. 127–132].</p>
12.	<p>Тема 2.3. Речовий світ соціальних взаємодій (Ч-2).</p> <p><i>Перелік основних питань:</i> 1. Особливості використання речей під час опосередкованих соціальних взаємодій у діалогічному аспекті. 2. Особливості використання речей під час опосередкованих соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті. 3. Особливості використання речей під час опосередкованих соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</p> <p>Особливості дослідження того, як речі використовуються в таких аспектах опосередкованих соціальних взаємодій: діалогічний, діяльнісний, семіотичний.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> приклади речових джерел залежно від теми дисертації здобувача. <i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i> 1. Використання можливостей ландшафту в опосередкованих соціальних взаємодіях. Література для СР: [3. С. 101–118]; [5. С. 127–132].</p>

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

На семінарських заняттях обговорюються питання, спрямовані на те, щоб закріпити знання теоретичних основ навчальної дисципліни.

№з/п	Назва теми заняття
1.	<p>Історія соціальних взаємодій у діалогічному аспекті.</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <p>1. Діалогічний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців. 2. Діалогічний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців.</p> <p>Завдання на СР Роль об'єктів соціальних взаємодій у відстеженні соціальних зв'язків.</p>

№з/п	Назва теми заняття
2.	<p>Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті (Ч-1).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців у домодерні часи. 2. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців у домодерні часи. <p>Завдання на СР Шляхи залучення об'єктів соціальних взаємодій до спільної дії в домодерні часи.</p>
3.	<p>Історія соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті (Ч-2).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців у Новий та Новітній періоди. 2. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців у Новий та Новітній періоди. <p>Завдання на СР Шляхи залучення об'єктів соціальних взаємодій до спільної дії в Новий та Новітній періоди.</p>
4.	<p>Історія соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Семіотичний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців. 2. Семіотичний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців. <p>Завдання на СР Ситуації, в яких легко простежити активність об'єкта соціальних взаємодій.</p>
5.	<p>Особливості вербалізації соціальних взаємодій (Ч-1).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у наративних джерелах у домодерні часи. 2. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у документальних джерелах у домодерні часи. <p>Завдання на СР Особливості вербалізації соціальних взаємодій у лінгвістичних джерелах у домодерні часи.</p>
6.	<p>Особливості вербалізації соціальних взаємодій (Ч-2).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у наративних джерелах у Новий та Новітній періоди. 2. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у документальних джерелах у Новий та Новітній періоди. <p>Завдання на СР Особливості вербалізації соціальних взаємодій у лінгвістичних джерелах у Новий та Новітній періоди.</p>
7.	<p>Соціальні взаємодії за участю візуальних засобів (Ч-1).</p>

№з/п	Назва теми заняття
	<p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через конвенціональні джерела в домодерні часи. 2. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через тілесні практики в домодерні часи. <p>Завдання на СР Танцювальні рухи як засіб візуалізації соціальних взаємодій у домодерні часи.</p>
8.	<p>Соціальні взаємодії за участю візуальних засобів (Ч-2).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через конвенціональні джерела у Новий та Новітній періоди. 2. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через тілесні практики у Новий та Новітній періоди. <p>Завдання на СР Танцювальні рухи як засіб візуалізації соціальних взаємодій у Новий та Новітній періоди.</p>
9.	<p>Речовий світ соціальних взаємодій (Ч-1).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості дослідження соціальних взаємодій безпосередньо за допомогою речових джерел у домодерні часи. 2. Особливості дослідження соціальних взаємодій за допомогою зображень речових джерел у домодерні часи. <p>Завдання на СР Проблеми класифікації речових джерел і дослідження історії соціальних взаємодій у домодерні часи.</p>
10	<p>Речовий світ соціальних взаємодій (Ч-1).</p> <p><i>Очікується, що аспіранти підготують доповідь, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості дослідження соціальних взаємодій безпосередньо за допомогою речових джерел у Новий та Новітній періоди. 2. Особливості дослідження соціальних взаємодій за допомогою зображень речових джерел у Новий та Новітній періоди. <p>Завдання на СР Проблеми класифікації речових джерел і дослідження історії соціальних взаємодій у Новий та Новітній періоди.</p>
11.	<p>Модульна контрольна робота. <i>Проведення МКР</i></p> <p>Завдання на СР Підготовка до МКР</p>

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання матеріалів зі списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за потреби) для візуального супроводу

доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання – не заплановано.

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу

та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це виділяється по 2–3 год. на кожну

тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 годин СР. Перелік питань для підготовки до МКР надано у додатку В.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СР. Тему реферату аспірант має обрати та ухвалити у викладача не пізніше, ніж на 4 тижні від початку занять. *Тема реферату* добирається індивідуально залежно від теми дисертаційного дослідження здобувача. Терміни подання роботи викладачу не пізніше, ніж на 16 тижні. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Екзамен. Екзамен проводиться в період екзаменаційної сесії, після завершення навчального семестру згідно з ухваленим графіком. На підготовку до екзамену відводиться 30 год. СР. Перелік питань для підготовки до екзамену надано в додатку А. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно з графіком за допомогою Google Classroom та платформи для онлайн-зустрічей Google Meet, або за інтегрованим РСО.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «*Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект*», аспіранти:

1) на лекціях:

- виконують періодичні експрес-контролі залишкових знань з розділів навчальної дисципліни, що включає виконання трьох творчих завдань з дискусійних питань (протягом 5–10 хв. із застосуванням платформи «Сікорський»);
- проводять аналітичний огляд матеріалу із застосуванням дискусійної форми спілкування лектора з аудиторією.

2) на семінарських заняттях

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу з застосуванням платформи «Сікорський»; *під керівництвом викладача*;
- організовують дискусії з проблемних питань курсу, звертаючи увагу передусім на аналіз і узагальнення наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовану власну позицію щодо викладеного матеріалу.

Як це помітно вже зі списку рекомендованої літератури, інформацію, що стосується дисципліни, потроху розпорошено по великій кількості різноманітних навчальних і довідкових видань, нерідко не орієнтованих на підготовку істориків. Тому, оскільки на лекціях матеріал із кожної теми викладається стисло, концентровано та з урахуванням не лише спеціальності, а й теми кандидатської дисертації кожного аспіранта, їх і важливо відвідувати. Також на лекціях проводяться експрес-контрольні роботи, кожна з яких оцінюється, тож впливає на підсумковий рейтинг.

На семінарських заняттях аспіранти не лише мають змогу отримати оцінку за участь у роботі з темою, чим підвищити свій рейтинг, а й отримати додаткові консультації викладача щодо підготовки тексту власної дисертації, а також апробації результатів дослідження шляхом їх публікації.

Пропущені заняття, як лекційні, так і семінарські, відпрацьовуються за графіком консультацій, розміщеним у Google classroom на платформі «Сікорський», з можливістю, в разі поважної причини, скласти індивідуальний графік. Борги мають бути відпрацьовані до початку залікової сесії.

Теми й завдання для семінарських занять, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, доступні в силабусі, зокрема розміщеному в Google classroom на платформі «Сікорський».

На лекціях аспірант може користуватися під час виконання письмової експрес-контрольної власним конспектом лекції, під час доповіді на семінарі можна використовувати самостійно підготовлені нотатки в рукописній або електронній формі (збережені на ноутбуку, смартфоні тощо).

Для пошуку інформації, потрібної, аби виконати завдання, котре постало під час заняття незаплановано, але відповідає його темі та меті, можна користуватися мережею Інтернет, при цьому слід критично оцінювати виявлені там матеріали.

Форми роботи

Тематику та основні питання лекцій висвітлено як у силабусі, так і в робочій програмі навчальної дисципліни. Бажано, щоб аспіранти заздалегідь переглядали ці теми та плани й надсилали викладачу додаткові питання через Google classroom або електронну пошту, а також активно вступали з викладачем у діалог уже під час лекції.

Участь у семінарських заняттях включає:

- виступ з основного питання теми;
- доповнення;
- запитання до доповідача (рецензію на доповідь);
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз зразків наукових, науково-інформативних, науково-популярних текстів та джерельних публікацій відповідно до теми дисертації аспіранта.

Під час семінарів викладач пояснюватиме, чому саме так оцінив роботу на занятті, відповідатиме на запитання аспірантів.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше, ніж на 4 тижні від початку занять. Тема реферату добирається індивідуально залежно від теми дисертаційного дослідження здобувача. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку D**.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій, ухвалених на кафедрі;
- з урахуванням академічної доброчесності, зокрема: самостійного виконання роботи;
- посилення на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо;
- дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо.

У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше, ніж на 16 тижні.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали: аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів у формі статей, поданих у фахові видання, зокрема до журналу «Сторінки історії» (категорії А) (+ 8 балів).

Штрафні бали не заплановані.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки осіб, які навчаються, і працівників визначено в розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. Календарний контроль: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. Семестровий контроль: екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами.

На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу.

Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг.

Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) контроль залишкових знань з 2 розділів навчальної дисципліни та включає виконання двох творчих завдань з дискусійних питань (протягом 5–10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);
- 2) роботу на 10 семінарських заняттях;
- 3) модульну контрольну роботу;
- 4) реферат;
- 5) екзамен.

Робота аспіранта:

- на 10 семінарських заняттях визначає 40% рейтингу з навчальної дисципліни;
- контроль залишкових знань з 2 розділів (на 4 лекційних заняттях) навчальної дисципліни визначає 12% рейтингу з навчальної дисципліни;
- модульна контрольна робота визначає 10% рейтингу з навчальної дисципліни;
- реферат визначає 8% рейтингу з навчальної дисципліни;
- екзамен визначає 30% рейтингу з навчальної дисципліни.

Аспірант отримає найвищий рейтинг, якщо він:

- на високому рівні виконує експрес-контрольні роботи й модульну контрольну роботу (МКР), орієнтовні завдання до якої містяться в **додатку В** до силабусу й до робочої програми навчальної дисципліни);
- на семінарських заняттях не лише робить розгорнуту й аргументовану доповідь на одне питання, а й активно доповнює відповіді інших аспірантів;
- своєчасно й відповідно до вимог виконує реферат.

Очікується, що на семінарському занятті кожен аспірант буде готовий зробити доповідь з того питання за темою семінару, яке назве йому викладач.

Щоб підготуватися до семінарського заняття, буде потрібно в середньому 1–1,5 год.

Викладач оцінює кожен експрес-контрольну роботу аспіранта, МКР, реферат, роботу на кожному семінарському занятті. Кількість балів виставляється за письмові роботи протягом тижня, а за усні відповіді – в кінці кожного заняття й повідомляється як через електронну пошту, так і за допомогою Google classroom.

Пропущені контрольні заходи

Реферат, який подається на перевірку з порушенням терміну виконання без поважних причин, не оцінюється.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Здобувачі мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши, з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені в положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у **додатку С** до силабусу.

Умови допуску до семестрового контролю: наявність кількості балів не менше за 30, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо».

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше за 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань до семестрового контролю (заліку) надані в додатку А до силабусу.

Рекомендації аспірантам

Аспіранту варто вести конспект лекцій, зафіксована в якому інформація може стати опорою для підготовки до семінару. Необхідно відразу, як тільки виникне проблема з розумінням матеріалу, ставити викладачу запитання.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати не лише лекційний матеріал з теми, а й ознайомитися з рекомендованою літературою та джерелами, а також прикладами наукових, науково-інформативних або науково-популярних праць відповідно до теми дисертації.

До семінару кожен аспірант має готувати кожне питання, на парі той, хто зробив основну доповідь, бажано, щоб і далі брав активну участь в обговоренні інших питань.

Вчасне опрацювання кожного з питань до семінарів і кореляція занять із роботою над дисертаційним дослідженням дає змогу не лише глибоко засвоїти навчальний матеріал, але й підвищити рейтинг і допоможе в підготовці кваліфікаційної роботи.

Позааудиторні заняття

Заняття, присвячені соціальним взаємодіям і їхній реконструкції за зображальними та речовими джерелами можуть бути проведені в одному з музеїв Києва (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

Доц. каф. історії, д.і.н. Кізлова Антоніна Анатоліївна

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 8 від 29 червня 2021р)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 16 від 29 червня 2021р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 6 від 29 червня 2021р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від

« »

202 р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання з блоку питань I

1. Охарактеризуйте основні концепції дослідження соціальних взаємодій та їх історії.
2. Виділіть основні поняття курсу «Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект».
3. Проаналізуйте особливості діалогічного аспекту соціальних взаємодій між інституціями.
4. Дайте характеристику діалогічного аспекту соціальних взаємодій між особами й інституціями.
5. Поясніть суть діалогічного аспекту міжособистісних соціальних взаємодій.
6. Розкрийте, чим особливий діалогічний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців.
7. Вкажіть основні прояви діалогічного аспекту соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців.
8. Дайте оцінку діалогічного аспекту в організовано-антагоністичній системі соціальних взаємодій.
9. Окресліть ключові риси діалогічного аспекту в солідарно-антагоністичній системі соціальних взаємодій.
10. Розкрийте, чим особливий діалогічний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців.
11. Проаналізуйте особливості діяльнісного аспекту соціальних взаємодій між інституціями.

12. Дайте характеристику діяльнісного аспекту соціальних взаємодій між особами й інституціями.
13. Поясніть суть діяльнісного аспекту міжособистісних соціальних взаємодій.
14. Виділіть специфічні риси діяльнісного аспекту в організовано-солідарній системі соціальних взаємодій.
15. Дайте оцінку діяльнісного аспекту в організовано-антагоністичній системі соціальних взаємодій.
16. Окресліть ключові риси діяльнісного аспекту в солідарно-антагоністичній системі соціальних взаємодій.
17. Розкрийте, чим особливий діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців у домодерні часи.
18. Вкажіть основні прояви діяльнісного аспекту соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців у домодерні часи.
19. Розкрийте, чим особливий діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців у Новий та Новітній періоди.
20. Вкажіть основні прояви діяльнісного аспекту соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців у Новий та Новітній періоди.
21. Проаналізуйте особливості семіотичного аспекту соціальних взаємодій між інституціями.
22. Дайте характеристику семіотичного аспекту соціальних взаємодій між особами й інституціями.
23. Поясніть суть семіотичного аспекту міжособистісних соціальних взаємодій.
24. Виділіть специфічні риси семіотичного аспекту в організовано-солідарній системі соціальних взаємодій.
25. Дайте оцінку семіотичного аспекту в організовано-антагоністичній системі соціальних взаємодій.
26. Окресліть ключові риси семіотичного аспекту в солідарно-антагоністичній системі соціальних взаємодій.
27. Розкрийте, чим особливий семіотичний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців.

Питання з блоку питань II

28. Вкажіть основні прояви семіотичного аспекту соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців.
29. Визначте, чим особлива вербалізація соціальних взаємодій у діалогічному аспекті.
30. З'ясуйте головну суть вербалізації соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті.
31. Проаналізуйте особливості вербалізації соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.
32. Виділіть головні засади вербалізації соціальних взаємодій у наративних джерелах у домодерні часи.
33. Виділіть головні засади вербалізації соціальних взаємодій у наративних джерелах у Новий та Новітній періоди.
34. Поясніть, що найхарактерніше для вербалізації соціальних взаємодій у документальних джерелах у домодерні часи.
35. Поясніть, що найхарактерніше для вербалізації соціальних взаємодій у Новий та Новітній періоди.
36. Визначте, чим особлива візуалізація соціальних взаємодій через зображальні джерела в діалогічному аспекті.

37. З'ясуйте головну суть соціальних взаємодій через зображальні джерела в діяльнісному аспекті.
38. Проаналізуйте особливості візуалізації соціальних взаємодій через зображальні джерела в семіотичному аспекті.
39. Визначте, чим особлива візуалізація соціальних взаємодій через поведінкові джерела в діалогічному аспекті.
40. З'ясуйте головну суть візуалізації соціальних взаємодій через поведінкові джерела в діяльнісному аспекті.
41. Проаналізуйте особливості візуалізації соціальних взаємодій через поведінкові джерела в семіотичному аспекті.
42. Виділіть головні засади візуалізації соціальних взаємодій через конвенціональні джерела в домодерні часи.
43. Виділіть головні засади візуалізації соціальних взаємодій через конвенціональні джерела у Новий та Новітній періоди.
44. Поясніть, що найхарактерніше для візуалізації соціальних взаємодій через тілесні практики в домодерні часи.
45. Поясніть, що найхарактерніше для візуалізації соціальних взаємодій через тілесні практики у Новий та Новітній періоди.
46. Визначте, чим особливе пряме уречевлення соціальних взаємодій у діалогічному аспекті.
47. З'ясуйте головну суть використання речей під час безпосередніх соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті.
48. Проаналізуйте особливості використання речей під час безпосередніх соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.
49. Визначте, чим особливе використання речей під час безпосередніх соціальних взаємодій у діалогічному аспекті.
50. З'ясуйте головну суть використання речей під час опосередкованих соціальних взаємодій у діяльнісному аспекті.
51. Проаналізуйте особливості використання речей під час опосередкованих соціальних взаємодій у семіотичному аспекті.
52. Виділіть головні засади дослідження соціальних взаємодій за допомогою власне речових джерел у домодерні часи.
53. Виділіть головні засади дослідження соціальних взаємодій за допомогою власне речових джерел у Новий та Новітній періоди.
54. Охарактеризуйте специфіку дослідження соціальних взаємодій за допомогою зображень і описів речових джерел.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

з навчальної дисципліни

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий)
 спеціальність 032 Історія та археологія
 Освітня програма Історія
 форма навчання Денна
 Навчальна дисципліна Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект
Модульна контрольна робота № _____

1
2
3
4

Викладач

Ім'я ПРИЗВИЩЕ

1. Діалогічний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців.
2. Діалогічний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців.
3. Роль об'єктів соціальних взаємодій у відстеженні соціальних зв'язків.
4. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців.
5. Діяльнісний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців.
6. Шляхи залучення об'єктів соціальних взаємодій до спільної дії.
7. Семіотичний аспект соціальних взаємодій за участі реальних неінтенційних дієвців.
8. Семіотичний аспект соціальних взаємодій за участі уявних неінтенційних дієвців.
9. Ситуації, в яких легко простежити активність об'єкта соціальних взаємодій.
10. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у наративних джерелах.
11. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у документальних джерелах.
12. Особливості вербалізації соціальних взаємодій у лінгвістичних джерелах.
13. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через конвенціональні джерела.
14. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через тілесні практики.
15. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через конвенціональні джерела.
16. Особливості візуалізації соціальних взаємодій через тілесні практики.
17. Танцювальні рухи як засіб візуалізації соціальних взаємодій.
18. Особливості дослідження соціальних взаємодій за допомогою власне речових джерел.
19. Особливості дослідження соціальних взаємодій за допомогою зображень і описів речових джерел.
20. Проблеми класифікації речових джерел і дослідження історії соціальних взаємодій.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни
Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, які він отримує за:
- контроль залишкових знань на 4 лекціях;
  - роботу на 10 семінарських заняттях;
  - модульну контрольну роботу (МКР);
  - реферат;
  - екзаменаційну роботу.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 4 лекціях (*максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції – 3*):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	3
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності	2,5–2
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1,5

2. Робота на 10 семінарських заняттях (*максимальна кількість балів на 1 семінарському занятті – 4*)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	4
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	3,5
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	2,5

3. Написання МКР з 4 питань (*максимальна кількість балів за 1 питання – 2,5*).

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	2,5
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності	2
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1,5

4. Виконання реферату (*максимальна кількість балів – 8*).

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	8–7
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	6–5
«задовільно» – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	4

Заохочувальні бали	
Критерій	Ваговий бал
Підготовка замість реферату статті до фахового видання	6 балів – категорія Б, 8 балів – категорія А.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру становить:

$$RD = R_{ст} + R_{екз} = (12+40+10+8) + 30 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше, ніж на задовільно та стартовий рейтинг не менший за 30 балів.

Екзамен усі аспіранти пишуть обов'язково (автомати можуть бути передбачені лише за наказом ректора на період несприятливої епідеміологічної обстановки).

Екзаменаційна робота оцінюється з 30 балів та складається з двох питань (максимальна кількість балів за 1 питання – 15)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	15–14
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	13–11
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	10–9

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційну) відповідно до таблиці.

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95–100	відмінно	Відмінно
85–94	дуже добре	Добре
75–84	добре	
65–74	задовільно	Задовільно
60–64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

ДОДАТОК ДО РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ навчальної дисципліни

. на період несприятливої епідеміологічної обстановки

Додаток до РСО розроблено на підставі п. __ в додатку __ до Наказу по КПІ ім. Ігоря Сікорського від __. __. 202_ р. за № _____.

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 60 балів становить стартова шкала.

1. Стартовий рейтинг R_c (протягом семестру) складається з балів, що аспірант отримує за:

	Види роботи аспіранта для розрахунку R_c	Кількість балів	
		Максимум R_c	Мінімум $R_D=50\% R_c$
1	робота на семінарських заняттях (6 занять)	40	20
2	експрес-контроль на лекціях (3 контролю)	12	6
3	модульна контрольна робота	10	5
4	реферат	8	4
	Всього	70	35

2. Необхідною умовою автоматичного зарахування екзамену є виконання всіх експрес-контролів, доповідей на семінарських заняттях, МКР не менше ніж на «задовільно», реферату а також стартовий рейтинг не менше 35¹ балів.

Для отримання аспірантом екзамену «автоматом» його стартові бали R_i будуть перераховані за формулою

$$R = 60 + \frac{40 (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)} = 60 + \frac{40 (R_i - 35)}{(70 - 35)} = 60 + \frac{40 (R_i - 35)}{30}$$

3. Аспіранти, які згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, надають свою згоду через е-ресурс викладачу або по замовчанням отримують оцінку згідно розрахунку R .
4. Аспіранти, які мають стартовий рейтинг понад 35 балів або не згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, повідомляють по це через е-ресурс викладачу та складають екзамен за РСО навчальної дисципліни, яке не враховує кількість накопичених балів. Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 1.

¹ $R_D=50\% R_c$

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Соціальні взаємодії в повсякденні: історичний аспект

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність 032 Історія та археологія

освітньо-наукова програма Історія

(назва)

форма навчання денна

РОЗРОБНИКИ:

проф., д.і.н., зав. каф. Костилева Світлана Олександрівна

д.і.н., доц. каф. Кізлова Антоніна Анатоліївна

Київ 2021р.

ЗАГАЛЬНІ вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «referto» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел². Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі³.

При виборі теми реферату головне – керуватися власними науковими інтересами й пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. При оформленні титульного аркуша враховується шаблон, наведений у додатку до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

---

² Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

³ Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів – основні вимоги до реферату. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології⁴.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити мету й завдання.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁵.

Список використаних джерел і літератури слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁶.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

---

⁴ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

⁵ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

⁶ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу.

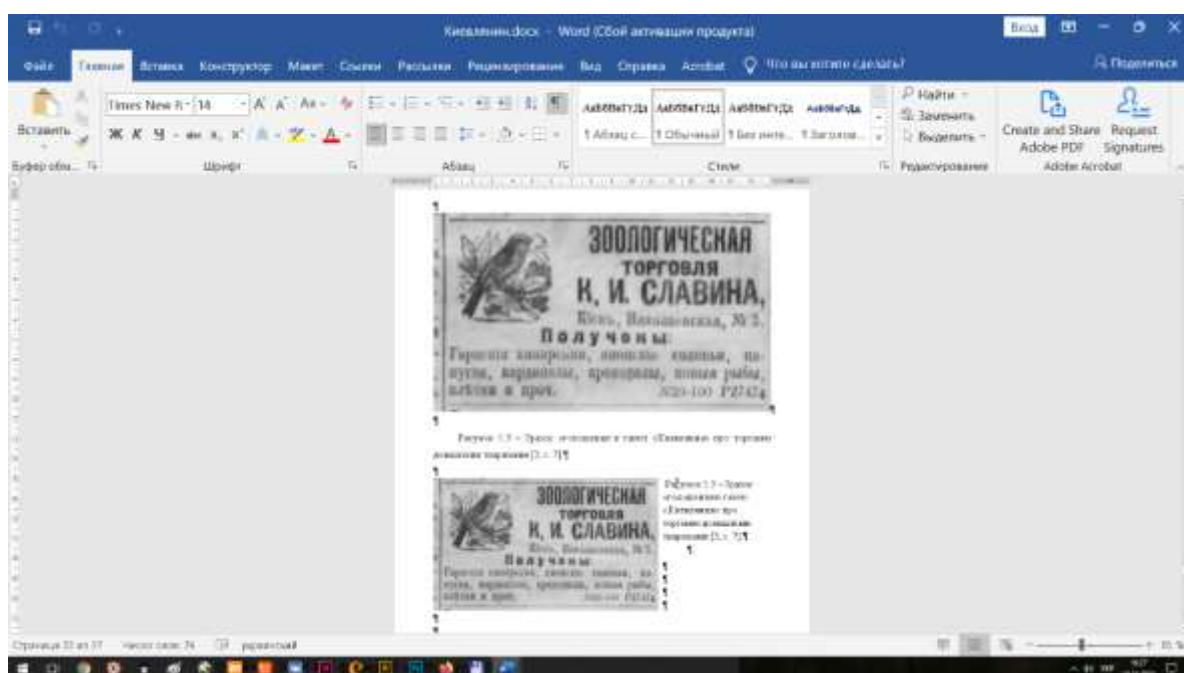
2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов'язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁷.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело

⁷ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

робота не зараховується⁸.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»⁹.

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹⁰.

---

⁸ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

⁹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _X-го курсу

гр. **ІА-Х1ф**

ІВАНЕНКО ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Київ – 20xx_р.